

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань з курсу

«ФІНАНСИ»

*(для студентів 4 курсу заочної форми навчання, за напрямом підготовки
6.030509 – «Облік і аудит» і 6.030504 – «Економіка підприємства», та для
слухачів другої вищої освіти спеціальностей «Облік і аудит»
і «Економіка підприємства»)*

Харків
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки до виконання практичних завдань з курсу «Фінанси» (для студентів 4 курсу заочної форми навчання, за напрямом підготовки 6.030509 – «Облік і аудит» і 6.030504 – «Економіка підприємства», та для слухачів другої вищої освіти спеціальностей «Облік і аудит» і «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп – ва; уклад.: С. С. Родченко. – Х.: ХНАМГ, 2011. - 68 с.

Укладач: С. С. Родченко

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол № 1 від 30.08.2010 року.

ЗМІСТ

1. Передмова.....	4
2. Зміст курсу.....	5
3. Рекомендації щодо використання методичних вказівок.....	9
4. Практичні заняття для студентів 4 курсу за напрямом підготовки 6.030509 – «Облік і аудит» і 6.030504 – «Економіка підприємства».....	1 0
5. Практичні заняття для слухачів другої вищої освіти спеціальностей 7.050106 – «Облік і аудит» і 7.050107 – «Економіка підприємства».....	4 2
6. Питання для перевірки знань.....	6 2
7. Список джерел.....	6 7

ПЕРЕДМОВА

Курс «Фінанси» є базовим у системі підготовки фахівців безпосередньо в області фінансів, а також в інших областях економіки. Вивчення фундаментальних основ і базових категорій є неодмінною умовою в освоєнні фінансової сфери. Засвоєння теоретичних основ фінансових відносин створює базу для вивчення ряду інституціональних фінансових дисциплін, таких як «Оподатковування», «Бюджет і бюджетна система», «Фінанси підприємств», «Міжнародні фінанси», «Страховання» і т.п.

У даному курсі розкривають теоретичні основи функціонування фінансів у матеріальному виробництві, а також у невиробничій сфері. Розглядають сутність загальнодержавних фінансів, їх функції і роль в економіці країни, склад фінансових ресурсів держави та їх розподіл у сучасних ринкових умовах. Важливе місце в курсі займає фінансова система країни. Велика увага приділяється фінансовій політиці держави, питанням оподатковування й організації бюджетів різних рівнів.

Фінанси розглядають як у відносно спрощеній, так і досить глобальній і одночасно глибинній формах. Тобто, побутове сприйняття фінансів зв'язане з грошовими відносинами і фінансовою діяльністю, що відображається в доходах і витратах окремих суб'єктів фінансових відносин. Глобалізація дає можливість створити цілісне представлення про фінанси і фінансову систему як про єдине ціле. Глибинне вивчення фінансів характеризує сутність відносин, що складаються в суспільстві в процесі руху вартості створеного ВВП. Цей рух відображається в грошових потоках, що циркулюють між окремими суб'єктами фінансових відносин і зв'язані з формуванням їх доходів і здійсненням витрат.

Таким чином, вивчення даної дисципліни формує в майбутніх фахівців систему поглядів і знань, що згодом допоможуть їм у вивченні різних економічних процесів.

Представлені завдання для практичної роботи розроблені відповідно до робочої програми з дисципліни.

Мета виконання цих задач полягає у тому, щоб закріпити знання, одержані під час лекційних та самостійних занять, оволодіти навичками проведення фінансових розрахунків.

Здійснення роботи передбачено у такій послідовності:

- засвоєння основних питань з теми за рекомендованою літературою та конспектами лекцій;
- ознайомлення з завданням та визначення методики розрахунків;
- здійснення розрахунків;
- аналіз результатів, складення висновків та пропозицій.

ЗМІСТ КУРСУ

Тема 1. Предмет фінансової науки. Фінансові категорії

Предмет науки про фінанси. Фінанси — специфічна форма суспільних відносин. Об'єктивні передумови виникнення і розвитку фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Прості і складні фінансові категорії. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Генезис категорії фінансів. Передумови та фактори історичного формування фінансів. Етапи еволюції фінансів. Еволюція фінансів України.

Тема 3. Фінансове право і фінансова політика

Фінансове право як галузь публічного права. Предмет і метод фінансового права. Роль владних приписів у регулюванні фінансово-правових відносин. Особливості імперативного методу регулювання фінансових відносин.

Система фінансового права. Загальна та Особлива частини. Співвідношення матеріальної та процесуальної сукупності фінансово-правових норм.

Джерела фінансового права. Нормативно-правовий акт. Міжнародний договір. Тенденції розвитку джерел фінансового права.

Наука фінансового права та основні напрями її розвитку на сучасному етапі.

Зміст і значення фінансової політики. Принципи фінансової політики. Ланки фінансової політики. Фінансова стратегія і фінансова тактика. Фінансова політика в умовах фінансової кризи. Стабілізація фінансового стану в Україні та шляхи її забезпечення.

Тема 4. Податки. Податкова система

Економічна сутність і функції податків. Основні елементи податків. Класифікація податків. Податкова система держави і принципи її побудови. Сутність, функції та особливості стягнення прямих податків. Податок на прибуток. Податок на доходи громадян. Плата за землю. Податок з власників транспортних засобів. Податок на промисел. Податок на нерухомість. Сутність, функції та особливості стягнення непрямих податків. ПДВ. Акцизний збір. Мито. Сутність, функції та особливості стягнення платежів за ресурси й інших обов'язкових платежів. Місцеві податки і збори: особливості встановлення адміністративно-територіальними одиницями.

Тема 5. Бюджет. Бюджетна система

Державний бюджет як економічна категорія. Соціально-економічна сутність державного бюджету. Бюджетний пристрій і бюджетна система. Бюджетний пристрій в унітарних та федеративних державах. Правові

основи бюджетної системи України. Складові елементи бюджетної системи України. Принципи бюджетного пристрою. Розподіл доходів та витрат між бюджетами в Україні. Види взаємовідносин між бюджетами різних рівнів. Бюджетний процес. Бюджетне планування. Бюджетний дефіцит і шляхи його скорочення.

Тема 6. Страхування. Страховий ринок

Економічна сутність страхування, його функції. Страховий фонд, форми і методи його утворення і використання. Класифікація страхування. Види державного обов'язкового страхування. Організація страхової справи. Страховий ринок, його сутність і значення. Страхова послуга та особливості її реалізації. Державне регулювання страхової діяльності. Правові основи здійснення страхової справи в Україні. Здійснення контролю за діяльністю страхових органів.

Тема 7. Фінансовий ринок

Зміст фінансового ринку. Структура фінансового ринку. Ринок грошей: структура і суть; об'єкти та суб'єкти; характеристика облікового ринку та його особливості; характеристика міжбанківського ринку; операції на міжбанківському ринку. Ринок цінних паперів: місце ринку цінних паперів на фінансовому ринку; цінні папери, їх види та характеристика; функції і роль цінних паперів в економіці. Ринок капіталів: структура ринку капіталів; суть і функції кредиту; особливості функціонування банків як основних учасників ринку капіталів. Валютний ринок: поняття і структура; валютні операції; валютне регулювання та курсова політика НБУ. Грошово-кредитна система. Умови створення і перспективи розвитку фінансового ринку.

Тема 8. Фінанси суб'єктів господарювання

Сутність фінансів господарських суб'єктів і принципи їх організації. Грошові надходження від діяльності підприємств, їх склад і економічна характеристика. Валовий і чистий дохід. Загальний і чистий прибуток.

Класифікація доходів і видатків. Фінансові ресурси. Власні і залучені грошові кошти.

Особливості фінансів підприємств різних організаційно-правових форм. Джерела формування і напрямки використання фінансових ресурсів комерційних підприємств державної і недержавної форм власності. Взаємовідносини підприємницьких структур із бюджетом і цільовими державними фондами. Вплив галузевих факторів на організацію фінансів підприємств.

Фінанси бюджетних установ. Кошторисне фінансування, його зміст і принципи. Неприбуткова діяльність громадських формувань і доброчинних фондів.

Управління процесами формування і використання фінансових ресурсів господарських суб'єктів. Розроблення балансів грошових потоків і прогнозування.

Тема 9. Міжнародні фінанси

Сутність міжнародних фінансів. Міжнародна валютно-фінансова система. Міжнародні розрахунки. Фінанси міжнародних організацій і фінансові міжнародні інститути. Валютне регулювання. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Міжнародне фінансування промислово-торгових фірм. Основи міжнародної банківської справи.

Тема 10. Фінансовий менеджмент

Сутність, мета і задачі фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент як система управління. Фінансовий менеджмент як орган управління. Функції і механізм фінансового менеджменту.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК

для проведення практичних занять з дисципліни «Фінанси»

Методичні вказівки є необхідним доповненням до курсу лекцій з дисципліни «Фінанси». Наведені з них завдання поглиблюють і закріплюють знання з фінансів.

Студенти, користуючись цими методичними вказівками, розглядають рекомендації до виконання практичних завдань, складають і розв'язують задачі, а головне набувають навиків самостійної роботи з обліку фінансів.

Основне завдання, яке ставилося при підготовці цих методичних вказівок, - надання студенту довідкової, методичної і практичної інформації з питань змісту, обґрунтування та формування інформації з фінансів.

На практичному занятті студенту, який працює з методичними вказівками, треба дотримуватися таких порад:

- не намагатися виконувати завдання, попередньо не опрацювавши лекційний матеріал;
- приступаючи до виконання завдання, переконатися, що Ви зрозуміли його умову й з'ясували мету й кінцеві результати, до яких необхідно дійти;
- у кожному завданні намагайтеся знайти елемент нового, що раніше Вам не було відомо;
- щоразу коротко записуйте умову завдання та хід його розв'язання.

При вивченні курсу «Фінанси» для студентів 4 курсу заочної форми навчання за напрямом підготовки 6.030509 – «Облік і аудит» і 6.030504 – «Економіка підприємства» навчальним планом передбачено 8 ак. годин, які розподілені на п'ять занять за п'ятьма темами.

Заняття 1. Фінансове право і фінансова політика

2 години

I. План семінарського заняття:

1. Фінансова система України, її основні підсистеми та ланки.
2. Правове регулювання фінансової діяльності держави.
3. Фінансова політика як складова економічної політики держави.
4. Фінансовий механізм.
5. Державне управління фінансами.
6. Фінансовий контроль.

Теми рефератів:

1. Структурна побудова та засади функціонування фінансової системи в Україні.
2. Економічна сутність та правові основи фінансової діяльності держави.
3. Регулюючий вплив фінансової політики на розвиток суспільства.
4. Формування системи фінансових органів та інституцій в Україні.
5. Механізм управління фінансовою системою в Україні.
6. Організація та здійснення фінансового контролю в Україні.

II. Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте фінансову систему за внутрішньою структурою.
2. Що таке організаційна структура фінансової системи?
3. Що таке фінансовий ринок, які його структура та роль?
4. Дайте характеристику міжнародних фінансів.
5. У чому полягає сутність фінансової політики?
6. Що є основною метою фінансової політики?

7. Який регулюючий вплив здійснюється на економічний розвиток країни за допомогою фінансової політики?
8. Які складові містить фінансова політика?
9. Які елементи включає механізм реалізації фінансової політики?
10. У чому полягають сутність та особливості фінансової стратегії та фінансової тактики?
11. Що таке фінансовий механізм? Які елементи входять до його складу?
12. Чим забезпечується ефективність фінансового механізму?
13. Що таке фінансові органи та фінансові інституції?
14. Який склад і функції фінансових органів в Україні?
15. Яким чином організовується система управління державними фінансами в Україні?
16. У чому полягає сутність стратегічного та оперативного управління фінансами? Які органи державної влади та управління його здійснюють?
17. Які функції виконує Міністерство фінансів України?
18. Які функції покладені на Державне казначейство?
19. Які функції і повноваження має Державна податкова адміністрація?
20. Що таке фінансовий контроль і яка його роль?
21. Які існують види та методи фінансового контролю?
22. Які функції і повноваження має Контрольно-ревізійна служба?
23. Які функції і повноваження має Рахункова палата України?
24. Які функції покладені на Аудиторську палату та аудиторські фірми?
25. У чому полягають відмінності між державним, відомчим, корпоративним і незалежним фінансовим контролем?

III. Самостійна робота:

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* фінансова система, ланка фінансової системи, державні фінанси, міжнародні фінанси, фінансовий ринок, страхування, бюджет держави, фонди цільового призначення, державний кредит, фінансові органи, фінансові інституції, зведений бюджет, фінанси домогосподарств, фінанси підприємств, фінансова політика, фінансова стратегія, фінансова тактика, податкова політика, бюджетна політика, грошово-кредитна політика, міжнародна фінансова політика, фінансовий механізм, фінансові інструменти, управління фінансами, фінансове законодавство.

Завдання 2.

Тести:

1. Фінанси підприємств, установ, організацій та фінанси населення поєднані поняттям:

- а) централізовані фінанси;
- б) децентралізовані фінанси;
- в) фінансова інфраструктура.

2. До складу державних фінансів не входять:

- а) державний бюджет;
- б) державний кредит;
- в) позабюджетні спеціальні фонди;
- г) фінанси підприємств колективної форми власності.

3. Базовою ланкою фінансової системи країни є фінанси підприємств, тому що:

- а) для них характерна висока регламентація державних фінансових відносин;
- б) у них існують власні доходи;
- в) саме тут утворюється переважна частина фінансових ресурсів держави.

4. Державні фінанси — це:

а) система економічних відносин, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фондів грошових коштів з метою виконання завдань і функцій держави;

б) сукупність всієї грошової маси в країні;

в) обсяг грошової маси, що використовується для обслуговування товарного обігу.

5. До складу фінансової інфраструктури належать:

а) система органів управління фінансами;

б) нормативно-законодавча база;

в) підготовка фахівців;

г) спеціалізоване виробництво;

д) усі відповіді правильні.

6. Державний кредит — це:

а) особлива форма грошових відносин, коли держава є боржником;

б) складова загальнодержавних фінансів, яка дає змогу утворити централізовані фінансові ресурси для потреб держави;

в) грошові відносини, які виникають між державою, юридичними і фізичними особами, та пов'язані з мобілізацією коштів та їхнім використанням на фінансування державних потреб.

7. Позабюджетні цільові фонди — це:

а) специфічна форма перерозподілу та використання фінансових ресурсів країни для фінансування конкретних соціальних та економічних потреб загальнодержавного або регіонального значення;

б) форма забезпечення додатковими ресурсами пріоритетних сфер економіки та розширення соціальних допоміг населенню.

8. Державний бюджет — це:

а) система економічних відносин, що складаються в суспільстві в процесі формування, розподілу та використання нейтралізованого фонду грошових коштів держави;

б) грошові відносини, які виникають між державою та юридичними особами у зв'язку зі створенням централізованих фондів.

9. До складу децентралізованих фінансів не входять:

- а) фінанси підприємницьких структур;
- б) фінанси населення;
- в) місцеві бюджети.

10. Провідною ланкою загальнодержавних фінансів є:

- а) державний бюджет;
- б) державний кредит;
- в) позабюджетні фонди;
- г) місцеві бюджети.

11. Місцеві фінанси — це:

а) система економічних відносин, за допомогою яких формуються, розподіляються та перерозподіляються фонди грошових коштів, що використовуються на економічний та соціальний розвиток територій;

б) система економічних відносин, за допомогою яких формуються регіональні спеціальні фонди;

в) сукупність органів управління фінансами на рівні регіонів.

12. У складі фінансової системи виділяють такі підсистеми:

- а) централізовані фінанси;
- б) державний бюджет;
- в) децентралізовані фінанси;
- г) фінанси населення;
- д) фінансова інфраструктура;
- е) міжнародні фінанси.

13. Стратегічне управління фінансами в Україні здійснюють:

а) Верховна Рада, Президент та його апарат, Кабінет Міністрів;

б) Державне казначейство, Державна податкова адміністрація України;

в) Міністерство фінансів, управління (відділи) міністерств, відомств, фінансові служби підприємств та організацій.

14. Оперативне управління фінансами здійснюють:

а) Верховна Рада, Президент та його апарат, Кабінет Міністрів;
б) Державне казначейство, Державна податкова адміністрація України;

в) Міністерство фінансів, управління (відділи) міністерств, відомств, фінансові служби підприємств та організацій.

15. Фінансове законодавство в Україні приймає:

- а) Державне казначейство;
- б) Кабінет Міністрів;
- в) Верховна Рада;
- г) Рахункова палата.

Завдання 3. *До запропонованих термінів доберіть єдине правильне визначення серед тих, які наводяться нижче.*

Терміни:

- 1. Фінанси.
- 2. Централізовані фінанси.
- 3. Децентралізовані фінанси.
- 4. Гроші.
- 5. Національний дохід.
- 6. Валовий внутрішній продукт.
- 7. Фінансова система.
- 8. Державний бюджет.
- 9. Державний кредит.
- 10. Позабюджетні цільові фонди.
- 11. Аудит.

Визначення:

а) Фонди, які використовуються для розширення надання соціальних послуг населенню, розвитку галузей інфраструктури.

б) Централізований фонд коштів держави, головний інструмент перерозподілу національного доходу.

в) Сукупність фінансових ланок, які забезпечують виконання державою економічних та політичних функцій.

г) Сукупність економічних відносин, що виникають між державою та фізичними або юридичними особами в процесі формування загальнодержавного фонду грошових ресурсів.

д) Перевірка публічної фінансової звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення їх вірогідності, повноти та відповідності чинному законодавству, встановленим нормативам.

е) Вартість кінцевих товарів та послуг, які вироблені резидентами певної країни на її території за певний період часу.

ж) Новостворена вартість у масштабі суспільства.

з) Загальний еквівалент, за допомогою якого вимірюються витрати праці виробників.

и) Економічні відносини, які пов'язані з формуванням, розподілом і використанням фондів грошових коштів у процесі розподілу і перерозподілу національного доходу.

к) Економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фондів грошових коштів держави, які акумулюються в державній бюджетній системі та урядових позабюджетних фондах.

л) Грошові відносини, які опосередковують обіг фондів грошових коштів підприємства, населення.

Завдання 4. *До запропонованих термінів доберіть єдине правильне вивчення серед тих, що наводяться нижче.*

Терміни:

1. Фінансова політика.
2. Фінансові ресурси держави.
3. Фінансовий механізм.

4. Фінансовий метод.
5. Правове забезпечення.
6. Внутрішні фактори, які впливають на фінансову політику.
7. Зовнішні фактори, які впливають на фінансову політику.

Визначення:

а) Форма власності на основні засоби виробництва, структура економіки, соціальний склад населення, стан розвитку економіки, організація грошового обігу тощо.

б) Закони, постанови Верховної Ради, укази Президента, укази та листи міністерств та ін.

в) Система державних заходів, спрямованих на мобілізацію глянцевого ресурсів, їх розподіл і використання для забезпечення економічного і соціального розвитку держави.

г) Сукупність форм і методів створення і використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб державних структур господарських суб'єктів і населення.

д) Економічні взаємовідносини з іншими державами, інтеграція у світові економічні системи тощо.

е) Засіб впливу фінансових відносин на господарський процес.

ж) Сукупність усіх цільових фондів грошових коштів держави, необхідних для її функціонування.

Завдання 5. *Знайдіть хибні твердження серед запропонованих:*

1. Відповідно до концентрації капіталу необхідність втручання держави в економіку зменшується.

2. Фінансова політика не впливає на процес реалізації сукупного суспільного продукту.

3. Фінансова політика спрямована на формування максимально можливого обсягу фінансових ресурсів.

4. Держава здійснює безпосереднє управління всіма фінансовими ресурсами країни.

5. Закони у сфері фінансів приймає Міністерство фінансів України.
6. Фінансовий механізм — це засіб реалізації фінансової політики.
7. До фінансової стратегії належать дії держави стосовно стратегічного розвитку її фінансової системи.
8. Державне казначейство входить до системи органів державної законодавчої влади.
9. Рахункова палата України — це постійно діючий вищий орган державного фінансово-економічного контролю.
10. Державне казначейство складає проект Державного бюджету України.

Заняття 2. Страхування. Страховий ринок.

2 години

- I. План семінарських занять:
 1. Досвід розвитку страхового ринку та його державне регулювання.
 2. Страхова послуга й особливості її реалізації у різних галузях страхування.
 3. Страхування фінансових і кредитних ризиків.
- II. Контрольні запитання:
 1. У чому полягає сутність поняття страхування?
 2. Наведіть ознаки класифікації страхування.
 3. Розкрийте механізм здійснення ризик-менеджменту.
 4. Якою є організаційна структура страхового ринку України?
 5. У чому полягають особливості функціонування страхових компаній?
 6. На основі яких нормативних актів здійснюється державне регулювання страхової діяльності?
 7. Визначте особливості страхування життя.
 8. Що є об'єктами майнового страхування?
 9. Дайте визначення страхування відповідальності.
 10. Розкрийте механізм здійснення співстрахування.

11. З чого складаються витрати страховика?
12. Якими чинниками забезпечується фінансова надійність страховика?
13. В чому полягає економічна ефективність страхування?
14. Які вам відомі функції страхування?
15. Які є можливі джерела відшкодування збитків на підприємстві?
16. Назвіть три форми страхових фондів.
17. Чим з економічної точки зору є витрати за страховими внесками?
18. Назвіть основні суб'єкти в страхуванні.
19. Як виглядає галузева класифікація страхування?
20. Назвіть види особового і соціального страхування.
21. Визначити види майнового страхування.
22. Які види страхування ризиків і відповідальності вам відомі?
23. Що таке страховий ринок і що є товаром на ньому?
24. Що таке страховий «портфель»?
25. Дайте визначення страхового поля.

III. Самостійна робота:

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* страхування, франшиза, страховий ризик, суброгація, диверсифікованість, контрибуція, страховий тариф, особисте страхування, майнове страхування, страхування відповідальності, страховий ринок, страхувальники, страхові послуги, перестрахування, співстрахування, факультативне перестрахування, доходи страховика, страховий агент.

Завдання 2. *Тести:*

1. Страховий агент - це:
 - а) фізична або юридична особа, яка самостійно здійснює страхові операції;
 - б) штатний працівник страхової компанії;
 - в) фізична особа, яка за дорученням страховика укладає договір страховика;

г) юридична особа, яка від свого імені та за дорученням страховика виконує частину його страхової діяльності.

2. Страховий тариф - це:

а) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за весь період страхування;

б) ставка страхового відшкодування;

в) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за певний період страхування;

г) ставка страхової суми в особистому страхуванні.

3. Страховий інтерес - це:

а) усвідомлена потреба у страховому захисті майна, доходів, життя громадян;

б) міра економічної зацікавленості участі страховика і страхувальника у страхових відносинах;

в) вартість застрахованого майна і можливість отримання відшкодування внаслідок настання страхового випадку;

г) страхова сума в яку оцінюється можливий збиток страховика за умови виплати страхового відшкодування страхувальникам.

4. Обов'язками страхувальника є:

а) вчасно вносити страхові платежі та повідомляти страховика про настання страхового випадку;

б) тримати в таємниці договірні умови страхування зі страховиком;

в) вимагати від страховиків відшкодувати збитки в разі відмови у виплаті страхових сум;

г) припиняти дію договору страхування;

д) всі відповіді правильні.

5. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів забезпечує захист інтересів:

а) власника транспортного засобу;

б) держави;

- в) страхової компанії;
- г) потерпілого у дорожньо-транспортній пригоді.

6. За умови страхування домашнього майна громадян страховими подіями є:

- а) нещасні випадки;
- б) стихійні лиха;
- в) зміни кон'юнктури ринку;
- г) вибух парових котлів.

7. Із закінченням договору змішаного страхування життя страхувальник одержує:

- а) страхове відшкодування;
- б) викупну суму;
- в) страхову суму;
- г) компенсацію витрат громадян, пов'язаних із підтримкою здоров'я.

8. Які страхові резерви формуються страховими товариствами в Україні:

- а) резерв збитків;
- б) резерв коливань збитковості;
- в) технічні резерви?

9. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності страховика визначається на основі:

- а) розміру статутного фонду;
- б) кількості страхових договорів (полісів);
- в) страхових премій, сплачених перестраховикам;
- г) надходжень страхових премій та страхових виплат.

Завдання 3. Виконати наступні завдання

Теоретичне завдання:

1. Дати визначення основних понять страхування (страхова сума, страхове відшкодування, страхове забезпечення, страховий тариф).

Практичні завдання:

1. Розрахувати, чому дорівнює страхове поле регіону щодо змішаного страхування життя, якщо із 50 тис. населення можуть проплатити страхову суму 15 грн. 5 тис. чоловік.
2. Якими сумами обраховується розмір страхового портфеля страхової компанії, яка із 50 тис. населення застрахувала 6 тис. чоловік в середньому по 100 грн. на кожного по всіх видах страхування.
3. Ознайомитись із різними видами страхових полісів, які є в родині у кожного студента.
4. Спробувати класифікувати страхові угоди за галузями, видами і формами страхування.

Заняття 3. Фінанси суб'єктів господарювання

1 година

I. План семінарського заняття:

1. Сутність і функції фінансів підприємств.
2. Основи організації фінансів підприємств.
3. Фінансові ресурси підприємств, їх сутність і значення.
4. Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл та використання.

II. Контрольні запитання:

1. Визначте особливості фінансів підприємства порівняно з державними фінансами.
2. Назвіть загальні й специфічні ознаки, властиві фінансам підприємств.

3. Визначте сутність фінансів підприємств.
4. Охарактеризуйте групи фінансових відносин, що належать до фінансів підприємств.
5. Дайте характеристику функцій фінансів підприємств.
6. Назвіть обов'язкові передумови ефективного функціонування фінансів підприємств.
7. Охарактеризуйте сутність грошових коштів, грошових фондів та фінансових ресурсів підприємства.
8. Дайте характеристику формування та використання фінансових ресурсів підприємств.
9. Охарактеризуйте організацію фінансів підприємств.
10. Визначте, як організаційно-правова форма господарювання впливає на організацію фінансів підприємств.
11. Визначте, як галузева специфіка впливає на організацію фінансів підприємств.
12. Розкрийте економічну сутність прибутку.
13. Визначте чинний порядок оподаткування прибутку підприємств.
14. Охарактеризуйте процес формування чистого прибутку підприємства.
15. Охарактеризуйте зміст розподілу та використання прибутку.

III. Самостійна робота:

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* витрати підприємств, доходи підприємств, фінансові результати, комерційний розрахунок, самоокупність, фінансування, амортизаційні відрахування, оборотні кошти, бюджетні інвестиції, державні дотації і субсидії, основні фонди, грошові фонди, прибуток, використання прибутку, виручка від реалізації, власний капітал підприємства, дотація., звичайна діяльність підприємства, позиковий капітал підприємства, рентабельність, розподіл прибутку, резервний фонд, самофінансування, собівартість, фінанси підприємств, чистий прибуток

Завдання 2. Тести:

1. До складу фінансів підприємств не входять відносини між:
 - а) підприємством та його робітниками;
 - б) підприємством та державою;
 - в) робітниками підприємства та торгівельними організаціями;
 - г) підприємствами.
2. Фінанси підприємства - це:
 - а) кошти, які зберігаються у касі бухгалтерії підприємства;
 - б) кошти, що знаходяться на рахунку підприємства в банку;
 - в) економічні відносини, пов'язані з рухом грошових потоків, формуванням, розподілом і використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання у процесі відтворень .
3. За яким критерієм поділяють капітал на основний і оборотний:
 - а) за величиною вартості його структурних елементів;
 - б) за формою участі в процесі виробництва і особливостях перенесення власної вартості на продукцію, що виробляється;
 - в) за сферою функціонування?
4. У який спосіб підприємства відшкодовують вартість, що втрачають засоби праці внаслідок зношування:
 - а) відрахуванням відповідної суми з отриманого доходу;
 - б) завдяки амортизації шляхом створення амортизаційного фонду;
 - в) відрахуванням відповідної суми з отриманого прибутку?
5. У чому виявляються відмінності обороту основних виробничих та оборотних виробничих фондів:
 - а) основні виробничі фонди обертаються за один виробничий цикл, а оборотні - за декілька;
 - б) основні виробничі фонди обертаються за декілька виробничих циклів, а оборотні - за один;
 - в) пасивна частина основних виробничих фондів обертається за декілька виробничих циклів, а їхня активна частина та оборотні фонди - за

один цикл?

6. Як називають витрати підприємства на виробництво продукції, виражені у грошовій формі:

- а) ціна виробництва;
- б) вартість виробництва;
- в) виробнича собівартість?

7. Суб'єкти якого об'єднання підприємств та організацій втрачають свою юридичну та господарську самостійність:

- а) асоціації;
- б) концерну;
- в) консорціуму.

8. Який напрям підприємницької діяльності підприємства найважливіший:

- а) фінансовий;
- б) виробничий;
- в) комерційний;
- г) важливі всі напрями?

9. Які ознаки характеризують одноособове господарство:

- а) обмежена відповідальність;
- б) повна самостійність;
- в) одержання додаткового доходу від спеціалізації?

10. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю відповідають за борг товариства:

- а) у межах належних їм внесків;
- б) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- в) солідарна відповідальність усім майном.

11. Валовий прибуток від реалізації продукції - це:

- а) виручка від реалізації без ПДВ;
- б) грошове вираження вартості реалізованого товару без ПДВ, акцизів, знижок;

в) різниця між чистим доходом від реалізації та собівартістю реалізованої продукції.

12. Рентабельність - це:

- а) частина прибутку, що лишається після відшкодування всіх витрат;
- б) абсолютний показник ефективності роботи підприємства;
- в) відносний показник ефективності роботи підприємства.

13. Власні фінансові ресурси підприємства - це:

- а) статутний фонд;
- б) кредити;
- в) резервний фонд;
- г) прибуток.

14. Фінансові ресурси підприємства утворюються за рахунок:

- а) тільки власних коштів;
- б) власних і позичкових коштів;
- в) тільки позичкових коштів.

Завдання 3. *До цих термінів доберіть єдине правильне визначення серед тих, що наведені нижче.*

Терміни:

- 1. Валовий дохід.
- 2. Валові витрати.
- 3. Виручка від реалізації.
- 4. Використання прибутку.
- 5. Резервний фонд.
- 6. Нерозподілений прибуток.
- 7. Грошові кошти.
- 8. Кругообіг коштів підприємства.
- 9. Організація фінансів підприємств.
- 10. Скоригований валовий дохід.

Визначення:

- а. Спрямування прибутку підприємства на сплату податків, створення резервного фонду, виплату дивідендів, поповнення статутного фонду, фінансування витрат у процесі фінансово-господарської діяльності.
- б. Сума коштів, які надійшли на банківський рахунок або у касу підприємства від продажу товарів та надання послуг.
- в. Загальна сума доходу платника податку на прибуток від усіх видів діяльності, отримана (нарахована) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, так і за її межами.
- г. Витрати, здійснені платником податку на прибуток протягом звітного податкового періоду, які виключаються із суми скоригованого валового доходу для обчислення суми оподаткованого прибутку.
- д. Гроші підприємства на його рахунках у банках, касі підприємства й підзвітних осіб.
- е. Планомірний рух коштів підприємства у процесі господарської діяльності, результатом якого є створення нової споживчої вартості та зростання вартості.
- ж. Частка прибутку підприємства, отримана в результаті діяльності в попередні періоди, яка не була спрямована на виплату дивідендів власникам підприємства чи поповнення складових власного капіталу підприємства.
- з. Методи, форми і способи формування та використання фінансових ресурсів, а також контроль за їхнім кругообігом з метою досягнення визначених підприємством цілей.
- и. Розрахунковий показник, який використовується для визначення суми оподаткованого прибутку під час обчислення податку на прибуток.

к. Фонд, який створюється за рахунок чистого прибутку для забезпечення покриття можливих збитків від фінансово-господарської діяльності.

Завдання 4. Теоретичні питання:

1. Що являє собою прибуток підприємства?
 - а) різні види рентабельності та їхнє призначення (письмово);
 - б) перерахувати функції фінансової служби підприємства (письмово);
 - в) об'єкт управління у фінансовому менеджменті;
 - г) ознайомитись із законами ВР та постановами КМ України щодо порядку функціонування різних типів підприємств.

Завдання 5. Задача 1

Із закінченням звітного року фірма мала на поточному рахунку 39,5 тис. грн.; грошові кошти в касі становили 3,5 тис грн. Вартість необоротних активів становила 405 тис. грн.; в тому числі нарахована амортизація дорівнювала 22,37 тис грн. Вартість виробничих запасів - 15 тис. грн., готової продукції - 26,5 тис. грн. Дебіторська заборгованість становила 26 тис. грн., кредиторська - 21,1 тис. грн. Заборгованість акціонерам із виплати дивідендів - 1,2 тис. грн. Внески власників фірми у статутний фонд - 381 тис. грн., короткостроковий банківський кредит - 80 тис., сума нерозподіленого прибутку - 9,83 тис. Складіть бухгалтерський баланс фірми на кінець звітного року, визначте співвідношення між власним та позичковим капіталом.

Завдання 6. Задача 2

Визначте повну початкову вартість основних фондів підприємства, якщо відомо, що річна норма амортизаційних відрахувань становить 15%, а сума щорічних амортизаційних відрахувань - 4800 гривень.

Завдання 7. Задача 3

Визначте суму податку на прибуток, відрахованого до бюджету, якщо прибуток від звичайної діяльності до оподаткування - 250 тис. грн., ставка податку на прибуток - 25 %. сума пільг - 35 тис. грн.

Завдання 8. Задача 4

Чиста виручка від реалізації продукції становить 64 200 тис. грн., собівартість реалізованої продукції - 32 620 тис., адміністративні витрати - 8840 тис., витрати на збут - 6 тис., інші витрати - 1000 тис. грн. Податок на прибуток - 25 % , Визначте валовий прибуток підприємства від реалізації продукції, прибуток від операційної діяльності, чистий прибуток, рентабельність реалізованої продукції.

Завдання 9. Практичне завдання:

9.1. Розрахувати, чому дорівнюватиме рентабельність реалізованої продукції та рентабельність виробництва за умови, що:

9.1.1. Прибуток від реалізації продукції підприємства дорівнює 20 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції 18 тис. грн.

9.1.2. Балансовий прибуток - 4 тис. грн. Вартість основних виробничих засобів і обігових коштів - 20 тис. грн.

9.2. Розрахувати рентабельність окремих видів продукції:

9.2.1. Ціна за 1 т. зерна - 600 грн., собівартість 1т. - 200 грн.

9.2.2. Ціна за 1 т. зерна - 3000 грн., собівартість 1т. - 3200 грн.

9.3. Визначити прибутковість власного капіталу при:

9.3.1. чистому прибутку - 20 тис. грн. і власному капіталі - 200 тис. грн.

9.4. Розрахувати рентабельність інвестицій, якщо:

Валовий прибуток - 10 тис. грн.

Вартість придбаного майна - 100 тис. грн.

Заняття 4. Міжнародні фінанси

1 година

I. План семінарського заняття:

1. Сутність, функції та політика міжнародних фінансів.
2. Міжнародний фінансовий ринок та його сутність.
3. Фінанси міжнародних організацій та інституцій.

II. Контрольні запитання:

1. Міжнародні фінанси, їх розвиток та функції.
2. Що являє собою сфера міжнародних фінансів?
3. Охарактеризувати різні види міжнародних фінансових відносин.
4. Природа міжнародних фінансів. Їх відмінність від фінансових відносин.
5. Форми міжнародних розрахунків як організаційна сторона руху коштів.
6. Встановлення курсу валют як серцевина міжнародних фінансових розрахунків.
7. Методи встановлення і регулювання курсу валют.
8. Фінанси міжнародних організацій (ООН, ЄС).
9. Міжнародні фінансові інститути, їх класифікація.
10. Міжнародний валютний фонд - цілі, принципи формування, форми і умови кредитування.
11. Міжнародний Банк реконструкції та розвитку: види діяльності і принципи кредитування.
12. Міжнародні фінанси та їх складові. Світове фінансове середовище та його взаємозв'язок зі світовим економічним середовищем.
13. Суб'єкти міжнародних фінансів та їх характеристика.
14. Міжнародне фінансове право.
15. Система міжнародних договорів, яка регулює фінансову діяльність суб'єктів міжнародних фінансів.
16. Міжнародна фінансова політика та її складові.
17. Валютна політика та її форми.
18. Кредитна політика як складова міжнародної фінансової політики.

19. Податкова політика як складова міжнародної фінансової політики.
 20. Валютне регулювання.
- III. Самостійна робота:

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* міжнародний валютний фонд, міжнародний банк реконструкції та розвитку, фінанси міжнародних організацій, міжнародні фінансові інституції, міжнародні розрахунки, валютний курс, фінансові валютні курси, плаваючі валютні курси, міжнародна грошова одиниця, валютний ринок, валютне регулювання, світові фінансові центри, Світова організація торгівлі, міжнародна організація розвитку, міжнародна фінансова корпорація, багатостороннє агентство з гарантування інвестицій.

Завдання 2. *Тести:*

1. Класифікація валютних системи базується на:
 - а) тому, який саме актив визнається резервним;
 - б) золотому вмісті;
 - в) виникненні паралельного обігу валют на ринку країни.
2. Валютне котирування буває:
 - а) пряме, непряме, внутрішнє, зовнішнє;
 - б) зовнішнє, внутрішнє;
 - в) пряме, непряме;
 - г) поточне, форвардне.
3. До валютних елементів міжнародної валютно-фінансової системи (МВФС) належать:
 - а) валютний курс, національні та міжнародні механізми регулювання обмінного курсу, національні валюти, валютний паритет, міжнародні фінансові ринки;
 - б) національний паритет, національні валюти, валютний курс;
 - в) міжнародні фінансові ринки, механізм торгівлі кредитами, цінними паперами, міжнародні розрахунки;
 - г) національні валюти, валютний курс та паритет, умови взаємної

конвертації та обігу національних валют, національні та міжнародні механізми регулювання міжнародного курсу.

4. Форми паралельного обігу:

- а) доларизація, євроворизація, валютне заміщення;
- б) доларизація, євроворизація;
- в) валютне переміщення, валютне заміщення;
- г) доларизація, євроворизація, валютне заміщення; валютне переміщення.

5. Валюта, яка характеризується стабільним валютним курсом:

- а) тверда;
- б) вільно конвертована;
- в) фіксована;
- г) резервна.

6. Золотий паритет діяв за такої системи валютних відносин:

- а) Ямайська валютна система;
- б) Паризька валютна система;
- в) Бреттон - Вудська валютна система;
- г) Генуезька валютна система;
- д) Лондонська валютна система;
- е) не діяв узагалі.

7. Ямайська валютна конференція:

- а) розв'язала проблеми обміну валютного золота;
- б) ухвалила рішення про випуск євро;
- в) затвердила долар як єдиний резервний засіб;
- г) розв'язала проблеми вільного вибору режиму валютного курсу;
- д) скасувала обмін долара США на золото.

8. Резервна валюта - це:

- а) валюта, в якій країни зберігають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;

б) платіжний засіб інших країн, який законним або незаконним шляхом використовується на території певної країни;

в) валюта, яка має здатність вільно обмінюватись для резидентів і нерезидентів на національну валюту і використовуватись в угодах з реальними і фінансовими активами;

г) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає;

д) валюта, яка широко використовується для здійснення платежів за міжнародними угодами й активно продається та купується на головних валютних ринках;

е) валюта, що характеризується стабільним валютним курсом, зміни якого відбуваються переважно внаслідок фундаментальних макроекономічних закономірностей.

9. Національна валюта - це:

а) валюта, в якій країни зберігають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;

б) платіжний засіб інших країн, який законним або незаконним шляхом використовується на території певної країни;

в) валюта, яка має здатність вільно обмінюватись для резидентів і нерезидентів на національну валюту і використовуватись в угодах з реальними та фінансовими активами;

г) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає;

д) валюта, яка широко використовується для здійснення платежів за міжнародними угодами й активно продається і купується на головних валютних ринках;

е) валюта, що характеризується стабільним валютним курсом, зміни якого відбуваються переважно внаслідок фундаментальних макроекономічних закономірностей.

10. Міжнародна валютно-фінансова система - це:

а) система, яка функціонує самостійно або обслуговує міжнародний

рух товарів та факторів виробництва;

б) міжнародний рух факторів виробництва та товарів, сукупність інструментів;

в) закріплена в міжнародних угодах форма організації валютно-фінансових відносин, які функціонують самостійно або обслуговують міжнародний рух товарів та факторів виробництва.

11. До фінансових елементів МВФС належать:

а) міжнародні фінансові ринки, механізми торгівлі фінансовими інструментами, міжнародні розрахунки, які обслуговують рух товарів, факторів виробництва та фінансових інструментів;

б) міжнародні фінансові ринки, міжнародні механізми регулювання міжнародного курсу, національні валюти;

в) валютний курс і паритет, міжнародні фінансові ринки, валютний курс.

12. Використання іноземної валюти як засобу обігу, одиниці розрахунку і засобу збереження - це:

а) доларизація;

б) валютне заміщення;

в) конвертованість.

13. Перевага системи золотого стандарту полягала в тому, що:

а) вона давала змогу автоматично вирівнювати платіжні баланси;

б) ринкові валютні курси вільно коливалися;

в) країни могли проводити незалежну кредитно-грошову політику;

г) усі відповіді правильні;

д) немає правильної відповіді.

14. Іноземна валюта - це:

а) валюта, в якій країни зберігають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;

б) платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно

використовується на території певної країни;

в) валюта, яку можна вільно обмінювати на національну валюту і використовувати в угодах з реальними і фінансовими активами;

г) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає;

д) валюта, яка широко використовується для здійснення платежів за міжнародними угодами й активно продається і купується на головних валютних ринках;

е) валюта, що характеризується стабільним валютним курсом, зміни якого відбуваються переважно внаслідок фундаментальних макроекономічних закономірностей.

15. Валюта вільного використання - це:

а) валюта, в якій країни зберігають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття від'ємного сальдо платіжного балансу;

б) платіжний засіб інших країн, який законно або незаконно використовується на території певної країни;

в) валюта, яку можна вільно обмінювати для резидентів, нерезидентів на національну валюту і використовувати в угодах з реальними і фінансовими активами;

г) законний платіжний засіб на території країни, що її випускає;

д) валюта, яка широко використовується для здійснення платежів за міжнародними угодами й активно продається і купується на головних валютних ринках;

е) валюта, що характеризується стабільним валютним курсом, зміни якого відбуваються переважно внаслідок фундаментальних макроекономічних закономірностей.

Завдання 3. Практичне завдання:

Пояснити, що означає: збільшення валютного курсу гривні до долара США склало за останні 2 місяці 20%. Як це може вплинути на експорт (імпорт) продукції з України (або в Україну).

Заняття 5. Фінансовий менеджмент

2 години

I. План семінарського заняття:

1. Сутність, мета і задачі фінансового менеджменту.
2. Фінансовий менеджмент як система управління.
3. Фінансовий менеджмент як орган управління.
4. Функції і механізм фінансового менеджменту.

II. Контрольні запитання:

1. Поняття фінансового менеджменту як складової частини системи управління фірмою.
2. Фінансові організаційні структури фірми.
3. Фінансова звітність у системі фінансового менеджменту.
4. Користувачі фінансової інформації.
5. Вимоги та принципи складання фінансової звітності.
6. Термінологія та базові показники фінансового менеджменту.
7. Економічна сутність і класифікація активів підприємства.
8. Принципи формування активів підприємства.
9. Основні підходи до максимізації й темпів зростання прибутку в фінансовому менеджменті.
10. Елементи операційного аналізу.
11. Дія операційного важеля у грошовому обороті підприємства.
12. Термінологія; задачі управління поточними активами та пасивами підприємства.
13. Фінансове прогнозування: поняття, основні кроки прогнозування.

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* адміністрування, вертикальний поділ праці, горизонтальний поділ праці, ефективність, керування, компоненти внутрішнього середовища організації, компоненти зовнішнього середовища прямого впливу, менеджер, менеджмент, організація, результативність, управління, цикл менеджменту

Завдання 2. Тести:

1. Додаткова вартість - це
 - а) рентабельність основної операційної діяльності;
 - б) грошовий вираз амортизаційних відрахувань та загального прибутку (фінансового результату від усієї діяльності) підприємства;
 - в) прибуток до уплати відсотків за кредит та податку на прибуток;
 - г) грошовий вираз вартості знов створеної продукції.
2. Витрати до яких відносяться амортизаційні відрахування, відсотки за кредит, орендна плата, оклади управлінських працівників, адміністративні витрати і т.п. – це
 - а) умовно-постійні витрати;
 - б) змінні витрати;
 - в) постійні витрати.
3. Виручка від реалізації продукції, при якій підприємство вже не має збитків, але ще не отримує й прибутку – це:
 - а) операційний ліверідж (важіль);
 - б) запас фінансової міцності підприємства;
 - в) поріг рентабельності.
4. Вартість оборотних коштів за вирахуванням короткострокових зобов'язань – це:
 - а) коефіцієнт поточної ліквідності;
 - б) бюджет грошових коштів;
 - в) чистий оборотний капітал.
5. В умовах якої з наведених стратегій припускається, що грошові кошти, цінні папери, товарно-матеріальні запаси та дебіторська заборгованість доведені до мінімуму:
 - а) обережної стратегії;
 - б) помірної стратегії;
 - в) обмеженої стратегії.

6. Вартість всіх активів, що приходяться на 1 грн. реалізованої продукції – це:

- а) дивідендна політика;
- б) рентабельність;
- в) капіталоємність.

7. Визначити майбутню вартість інвестованих на 3 роки 1000 гривень за наступних умов: процентна ставка 15 % на рік.

- а) 1595 грн.;
- б) 1450 грн.;
- в) 1150 грн.;
- г) 1521 грн.

8. Вихідні дані по проекту:

Постійні витрати 20000 грн. Питомі змінні витрати 10 грн. Ціна 14 грн. Визначити поріг рентабельності у вартісному вимірі:

- а) 20024грн.;
- б) 5000 грн.;
- в) 70000 грн.

9. При збільшенні обсягу виробництва обсяг питомих постійних витрат:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється.

10. Нетто-результат експлуатації інвестицій - це

- а) грошовий вираз амортизаційних відрахувань та загального прибутку (фінансового результату від усієї діяльності) підприємства;
- б) рентабельність основної операційної діяльності;
- в) прибуток до уплати відсотків за кредит та податку на прибуток.

11. Витрати на поштові і телеграфні послуги, поточний ремонт устаткування, електроенергію і т.п. – це

- а) змінні постійні витрати;
- б) витрати;
- в) умовно-постійні витрати.

Завдання 3. Практичне завдання

Задача 1

Визначити додану вартість за даними, які наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 - Вихідні дані для розрахунку доданої вартості

Показник	Тис. грн.
Виручка від реалізації продукції	1200
Збільшення запасів готової продукції	200
Вартість матеріалів, що були використані у виробничому процесі	400
Фонд оплати праці	200
Амортизаційні відрахування	120
Відсотки за кредит	80
Послуги сторонніх організацій	70

Задача 2.

Визначити бруutto-результат експлуатації інвестицій за даними табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Вихідні дані для розрахунку бруutto-результату експлуатації інвестицій

Показник	Тис. грн.
Вартість реалізованої продукції	100
Вартість товарної продукції	180
Вартість матеріалів, що були використані у виробничому процесі	60
Послуги сторонніх організацій	1
Фонд оплати праці	20
Амортизаційні відрахування	10
Витрати на придбання нового обладнання	30
Відсотки за кредит	5
Витрати на утримання будинку культури	15

Задача 3.

Визначити нетто-результат експлуатації інвестицій за даними табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Вихідні дані для розрахунку нетто-результату експлуатації інвестицій

Показник	Тис. грн.
Виручка від реалізації продукції	600
Збільшення запасів готової продукції	20
Вартість матеріалів, що були використані у виробничому процесі	100
Фонд оплати праці	80
Амортизаційні відрахування	60
Відсотки за кредит	20

Задача 4.

Визначити економічну рентабельність, якщо виручка від реалізації продукції з ПДВ складає 8000 тис. грн., актив балансу - 9000 тис. грн., прибуток до оподаткування - 400 тис. грн., відсотки за кредит - 100 тис. грн.

Задача 5.

Виконати диференціацію витрат підприємства трьома методами за даними, які наведено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1 - Дані про собівартість та обсяги виробництва продукції

Місяць	Обсяг виробництва, тис. од.	Собівартість, тис. грн.	Місяць	Обсяг виробництва, тис. од.	Собівартість, тис. грн.
Січень	10	3750	Липень	7	3350
Лютий	8	3500	Серпень	7,5	3350
Березень	10	3700	Вересень	8	3420
Квітень	11	3750	Жовтень	10	3700
Травень	12	3800	Листопад	12	3800
Червень	9	3430	Грудень	13	3860

Задача 6.

Визначте поріг рентабельності двома методами за даними табл. 6.1.

Таблиця 6.1 - Фінансові результати діяльності підприємства

Показник	Тис. грн.
Виручка від реалізації продукції	2000
Змінні витрати	1100
Постійні витрати	860

Задача 7.

Визначте поріг рентабельності та запас фінансової міцності, якщо виручка від реалізації продукції складає 500 тис. грн., ціна одиниці виробу - 100 грн., вартість матеріалів - 180 тис. грн., вартість палива - 70 тис. грн., фонд оплати праці виробничого персоналу - 120 тис. грн., амортизаційні відрахування - 60 тис. грн.

Задача 8.

Визначте поріг рентабельності графічним методом, якщо виручка від реалізації без ПДВ складає 1500 тис. грн., ціна одиниці виробу - 20 тис. грн., вартість матеріалів - 400 тис. грн., фонд оплати праці виробничого персоналу - 200 тис. грн., амортизаційні відрахування - 120 тис. грн., орендні платежі - 50 тис. грн.

Задача 9.

В прогнозованому періоді підприємство очікує отримання прибутку в розмірі 1 млн. грн. На зборах акціонерів ухвалено: 80 % прибутку направити на виплату дивідендів, 20 % на реінвестування. При цьому підприємство випустило 100 тис. шт. привілейованих акцій номінальною вартістю 5 грн. з фіксованим дивідендом 0,5 грн. А також 100 тис. шт. звичайних акцій номінальною вартістю 5 грн. Темп приросту дивіденду по звичайним акціям складає 0,2.

Розрахувати ціну кожного компоненту.

Задача 10.

Підприємство планує випустити 10 тис. шт. облігацій номінальною вартістю 20 грн. зі строком погашення 10 років та ставкою 5 %. Для підвищення привабливості вони продаються за умови дисконту 1 % номінальної вартості. Податок на прибуток 30 %.

Розрахуйте ціну даного джерела капіталу.

При вивченні курсу «Фінанси» для слухачів другої вищої освіти факультету післядипломної освіти і заочного навчання спеціальностей

7.050106 – «Облік і аудит» і 7.050107 – «Економіка підприємства» навчальним планом передбачено 4 ак. години, які розподілені на три заняття за трьома темами.

Заняття 1. Фінансове право і фінансова політика

2 години

I. План семінарського заняття:

1. Фінансова система України, її основні підсистеми та ланки.
2. Правове регулювання фінансової діяльності держави.
3. Фінансова політика як складова економічної політики держави.
4. Фінансовий механізм.
5. Державне управління фінансами.
6. Фінансовий контроль.

Теми рефератів:

1. Структурна побудова та засади функціонування фінансової системи в Україні.

2. Економічна сутність та правові основи фінансової діяльності держави.
3. Регулюючий вплив фінансової політики на розвиток суспільства.
4. Формування системи фінансових органів та інституцій в Україні.
5. Механізм управління фінансовою системою в Україні.
6. Організація та здійснення фінансового контролю в Україні.

II. Контрольні запитання:

1. Охарактеризуйте фінансову систему за внутрішньою структурою.

2. Що таке організаційна структура фінансової системи?
3. Що таке фінансовий ринок, які його структура та роль?
4. Дайте характеристику міжнародних фінансів.
5. У чому полягає сутність фінансової політики?
6. Що є основною метою фінансової політики?

7. Який регулюючий вплив здійснюється на економічний розвиток країни за допомогою фінансової політики?

8. Які складові містить фінансова політика?
9. Які елементи включає механізм реалізації фінансової політики?
10. У чому полягають сутність та особливості фінансової стратегії та фінансової тактики?
11. Що таке фінансовий механізм? Які елементи входять до його складу?
12. Чим забезпечується ефективність фінансового механізму?
13. Що таке фінансові органи та фінансові інституції?
14. Який склад і функції фінансових органів в Україні?
15. Яким чином організовується система управління державними фінансами в Україні?
16. У чому полягає сутність стратегічного та оперативного управління фінансами? Які органи державної влади та управління його здійснюють?
17. Які функції виконує Міністерство фінансів України?
18. Які функції покладені на Державне казначейство?
19. Які функції і повноваження має Державна податкова адміністрація?
20. Що таке фінансовий контроль і яка його роль?
21. Які існують види та методи фінансового контролю?
22. Які функції і повноваження має Контрольно-ревізійна служба?
23. Які функції і повноваження має Рахункова палата України?
24. Які функції покладені на Аудиторську палату та аудиторські фірми?
25. У чому полягають відмінності між державним, відомчим, корпоративним і незалежним фінансовим контролем?

III. Самостійна робота:

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* фінансова система, ланка фінансової системи, державні фінанси, міжнародні фінанси, фінансовий ринок, страхування, бюджет держави, фонди цільового призначення, державний кредит, фінансові органи, фінансові інституції, зведений бюджет, фінанси домогосподарств, фінанси підприємств, фінансова політика, фінансова стратегія, фінансова тактика, податкова

політика, бюджетна політика, грошово-кредитна політика, міжнародна фінансова політика, фінансовий механізм, фінансові інструменти, управління фінансами, фінансове законодавство.

Завдання 2. Тести:

1. Фінанси підприємств, установ, організацій та фінанси населення поєднані поняттям:

- а) централізовані фінанси;
- б) децентралізовані фінанси;
- в) фінансова інфраструктура.

2. До складу державних фінансів не входять:

- а) державний бюджет;
- б) державний кредит;
- в) позабюджетні спеціальні фонди;
- г) фінанси підприємств колективної форми власності.

3. Базовою ланкою фінансової системи країни є фінанси підприємств, тому що:

- а) для них характерна висока регламентація державних фінансових відносин;
- б) у них існують власні доходи;
- в) саме тут утворюється переважна частина фінансових ресурсів держави.

4. Державні фінанси - це:

а) система економічних відносин, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фондів грошових коштів з метою виконання завдань і функцій держави;

- б) сукупність всієї грошової маси в країні;
- в) обсяг грошової маси, що використовується для обслуговування товарного обігу.

5. До складу фінансової інфраструктури належать:

- а) система органів управління фінансами;
- б) нормативно-законодавча база;
- в) підготовка фахівців;
- г) спеціалізоване виробництво;

д) усі відповіді правильні.

6. Державний кредит - це:

- а) особлива форма грошових відносин, коли держава є боржником;
- б) складова загальнодержавних фінансів, яка дає змогу утворити централізовані фінансові ресурси для потреб держави;
- в) грошові відносини, які виникають між державою, юридичними і фізичними особами, та пов'язані з мобілізацією коштів та їхнім використанням на фінансування державних потреб.

7. Позабюджетні цільові фонди - це:

- а) специфічна форма перерозподілу та використання фінансових ресурсів країни для фінансування конкретних соціальних та економічних потреб загальнодержавного або регіонального значення;
- б) форма забезпечення додатковими ресурсами пріоритетних сфер економіки та розширення соціальних допоміг населенню.

8. Державний бюджет - це:

- а) система економічних відносин, що складаються в суспільстві в процесі формування, розподілу та використання нейтралізованого фонду грошових коштів держави;
- б) грошові відносини, які виникають між державою та юридичними особами у зв'язку зі створенням централізованих фондів.

9. До складу децентралізованих фінансів не входять:

- а) фінанси підприємницьких структур;
- б) фінанси населення;
- в) місцеві бюджети.

10. Провідною ланкою загальнодержавних фінансів є:

- а) державний бюджет;
- б) державний кредит;
- в) позабюджетні фонди;
- г) місцеві бюджети.

11. Місцеві фінанси - це:

а) система економічних відносин, за допомогою яких формуються, розподіляються та перерозподіляються фонди грошових коштів, що використовуються на економічний та соціальний розвиток територій;

б) система економічних відносин, за допомогою яких формуються регіональні спеціальні фонди;

в) сукупність органів управління фінансами на рівні регіонів.

12. У складі фінансової системи виділяють такі підсистеми:

а) централізовані фінанси;

б) державний бюджет;

в) децентралізовані фінанси;

г) фінанси населення;

д) фінансова інфраструктура;

е) міжнародні фінанси.

13. Стратегічне управління фінансами в Україні здійснюють:

а) Верховна Рада, Президент та його апарат, Кабінет Міністрів;

б) Державне казначейство, Державна податкова адміністрація України;

в) Міністерство фінансів, управління (відділи) міністерств, відомств, фінансові служби підприємств та організацій.

14. Оперативне управління фінансами здійснюють:

а) Верховна Рада, Президент та його апарат, Кабінет Міністрів;

б) Державне казначейство, Державна податкова адміністрація України;

в) Міністерство фінансів, управління (відділи) міністерств, відомств, фінансові служби підприємств та організацій.

15. Фінансове законодавство в Україні приймає:

а) Державне казначейство;

б) Кабінет Міністрів;

в) Верховна Рада;

г) Рахункова палата.

Завдання 3. До запропонованих термінів доберіть єдине правильне визначення серед тих, які наводяться нижче.

Терміни:

1. Фінанси.
2. Централізовані фінанси.
3. Децентралізовані фінанси.
4. Гроші.
5. Національний дохід.
6. Валовий внутрішній продукт.
7. Фінансова система.
8. Державний бюджет.
9. Державний кредит.
10. Позабюджетні цільові фонди.
11. Аудит.

Визначення:

- а. Фонди, які використовуються для розширення надання соціальних послуг населенню, розвитку галузей інфраструктури.
- б. Централізований фонд коштів держави, головний інструмент перерозподілу національного доходу.
- в. Сукупність фінансових ланок, які забезпечують виконання державою економічних та політичних функцій.
- г. Сукупність економічних відносин, що виникають між державою та фізичними або юридичними особами в процесі формування загальнодержавного фонду грошових ресурсів.
- д. Перевірка публічної фінансової звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення їх вірогідності, повноти та відповідності чинному законодавству, встановленим нормативам.
- е. Вартість кінцевих товарів та послуг, які вироблені резидентами певної країни на її території за певний період часу.

- ж. Новостворена вартість у масштабі суспільства.
- з. Загальний еквівалент, за допомогою якого вимірюються витрати праці виробників.
- и. Економічні відносини, які пов'язані з формуванням, розподілом і використанням фондів грошових коштів у процесі розподілу і перерозподілу національного доходу.
- к. Економічні відносини, пов'язані з формуванням, розподілом та використанням фондів грошових коштів держави, які акумулюються в державній бюджетній системі та урядових позабюджетних фондах.
- л. Грошові відносини, які опосередковують обіг фондів грошових коштів підприємства, населення.

Завдання 4. *До запропонованих термінів доберіть єдине правильне вивчення серед тих, що наводяться нижче.*

Терміни:

- 1. Фінансова політика.
- 2. Фінансові ресурси держави.
- 3. Фінансовий механізм.
- 4. Фінансовий метод.
- 5. Правове забезпечення.
- 6. Внутрішні фактори, які впливають на фінансову політику.
- 7. Зовнішні фактори, які впливають на фінансову політику.

Визначення:

- а. Форма власності на основні засоби виробництва, структура економіки, соціальний склад населення, стан розвитку економіки, організація грошового обігу тощо.
- б. Закони, постанови Верховної Ради, укази Президента, укази та листи міністерств та ін.
- в. Система державних заходів, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл і використання для забезпечення економічного і соціального розвитку держави.

г. Сукупність форм і методів створення і використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різноманітних потреб державних структур господарських суб'єктів і населення.

д. Економічні взаємовідносини з іншими державами, інтеграція у світові економічні системи тощо.

е. Засіб впливу фінансових відносин на господарський процес.

ж. Сукупність усіх цільових фондів грошових коштів держави, необхідних для її функціонування.

Завдання 5. *Знайдіть хибні твердження серед запропонованих.*

1. Відповідно до концентрації капіталу необхідність втручання держави в економіку зменшується.

2. Фінансова політика не впливає на процес реалізації сукупного суспільного продукту.

3. Фінансова політика спрямована на формування максимально можливого обсягу фінансових ресурсів.

4. Держава здійснює безпосереднє управління всіма фінансовими ресурсами країни.

5. Закони у сфері фінансів приймає Міністерство фінанси України.

6. Фінансовий механізм — це засіб реалізації фінансової політики.

7. До фінансової стратегії належать дії держави стосовно стратегічного розвитку її фінансової системи.

8. Державне казначейство входить до системи органів державної законодавчої влади.

9. Рахункова палата України — це постійно діючий вищий орган державного фінансово-економічного контролю.

10. Державне казначейство складає проект Державного бюджету України.

Заняття 2. Страхування. Страховий ринок

1 година

I. План семінарських занять:

1. Досвід розвитку страхового ринку та його державне

регулювання.

2. Страхова послуга й особливості її реалізації у різних галузях страхування.

3. Страхування фінансових і кредитних ризиків.

II. Контрольні запитання:

1. У чому полягає сутність поняття страхування?

2. Наведіть ознаки класифікації страхування.

3. Розкрийте механізм здійснення ризик-менеджменту.

4. Якою є організаційна структура страхового ринку України?

5. У чому полягають особливості функціонування страхових компаній?

6. На основі яких нормативних актів здійснюється державне регулювання страхової діяльності?

7. Визначте особливості страхування життя.

8. Що є об'єктами майнового страхування?

9. Дайте визначення страхування відповідальності.

10. Розкрийте механізм здійснення співстрахування.

11. З чого складаються витрати страховика?

12. Якими чинниками забезпечується фінансова надійність страховика?

13. В чому полягає економічна ефективність страхування?

14. Які вам відомі функції страхування?

15. Які є можливі джерела відшкодування збитків на підприємстві?

16. Назвіть три форми страхових фондів.

17. Чим з економічної точки зору є витрати по страхових внесках?

18. Назвіть основні суб'єкти у страхуванні.

19. Як виглядає галузева класифікація страхування?

20. Назвіть види особового і соціального страхування.

21. Визначити види майнового страхування.

22. Які види страхування ризиків і відповідальності вам відомі?

23. Що таке страховий ринок і що є товаром на ньому?
24. Що таке страховий «портфель»?
25. Дайте визначення страхового поля.

III. Самостійна робота:

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* страхування, франшиза, страховий ризик, диверсифікованість, контрибуція, страховий тариф, особисте страхування, майнове страхування, страхування відповідальності, страховий ринок, страхувальники, страхові послуги, перестраховування, співстрахування, факультативне перестраховування, доходи страховика, страховий агент.

Завдання 2. *Тести:*

1. Страховий агент - це:
 - а) фізична або юридична особа, яка самостійно здійснює страхові операції;
 - б) штатний працівник страхової компанії;
 - в) фізична особа, яка за дорученням страховика укладає договір страховика;
 - г) юридична особа, яка від свого імені та за дорученням страховика виконує частину його страхової діяльності.
2. Страховий тариф - це:
 - а) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за весь період страхування;
 - б) ставка страхового відшкодування;
 - в) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за певний період страхування;
 - г) ставка страхової суми в особистому страхуванні.
3. Страховий інтерес - це:
 - а) усвідомлена потреба у страховому захисті майна, доходів, життя громадян;
 - б) міра економічної зацікавленості участі страховика і

страхувальника у страхових відносинах;

в) вартість застрахованого майна і можливість отримання відшкодування внаслідок настання страхового випадку;

г) страхова сума в яку оцінюється можливий збиток страховика за умови виплати страхового відшкодування страхувальникам.

4. Обов'язками страхувальника є:

а) вчасно вносити страхові платежі та повідомляти страховика про настання страхового випадку;

б) тримати в таємниці договірні умови страхування зі страховиком;

в) вимагати від страховиків відшкодувати збитки в разі відмови у виплаті страхових сум;

г) припиняти дію договору страхування;

д) всі відповіді правильні.

5. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів забезпечує захист інтересів:

а) власника транспортного засобу;

б) держави;

в) страхової компанії;

г) потерпілого у дорожньо - транспортній пригоді.

6. За умови страхування домашнього майна громадян страховими подіями є:

а) нещасні випадки;

б) стихійні лиха;

в) зміни кон'юнктури ринку;

г) вибух парових котлів.

7. Із закінченням договору змішаного страхування життя страхувальник одержує:

а) страхове відшкодування;

б) викупну суму;

в) страхову суму;

г) компенсацію витрат громадян, пов'язаних із підтримкою здоров'я.

8. Які страхові резерви формуються страховими товариствами в Україні:

- а) резерв збитків;
- б) резерв коливань збитковості;
- в) технічні резерви?

9. Розрахунковий нормативний запас платоспроможності страховика визначається на основі:

- а) розміру статутного фонду;
- б) кількості страхових договорів (полісів);
- в) страхових премій, сплачених перестраховикам;
- г) надходжень страхових премій та страхових виплат.

Завдання 3. Виконати наступні завдання

Теоретичне завдання:

Дати визначення основних понять страхування (страхова сума, страхове відшкодування, страхове забезпечення, страховий тариф).

Практичні завдання:

1. Розрахувати, чому дорівнює страхове поле регіону щодо змішаного страхування життя, якщо із 50 тис. населення можуть проплатити страхову суму 15 грн. 5 тис. чоловік

2. Якими сумами обраховується розмір страхового портфеля страхової компанії, яка із 50 тис. населення застрахувала 6 тис. чоловік в середньому по 100 грн. на кожного по всіх видах страхування.

3. Ознайомитись із різними видами страхових полісів, які є в родині у кожного студента.

4. Спробувати класифікувати страхові угоди за галузями, видами і формами страхування.

Заняття 3. Фінанси суб'єктів господарювання

1 година

I. План семінарського заняття:

1. Сутність і функції фінансів підприємств.
2. Основи організації фінансів підприємств.
3. Фінансові ресурси підприємств, їх сутність і значення.
4. Прибуток підприємства: його роль, формування, розподіл та використання.

II. Контрольні запитання:

1. Визначте особливості фінансів підприємства порівняно з державними фінансами.
2. Назвіть загальні й специфічні ознаки, властиві фінансам підприємств.
3. Визначте сутність фінансів підприємств.
4. Охарактеризуйте групи фінансових відносин, що належать до фінансів підприємств.
5. Дайте характеристику функцій фінансів підприємств.
6. Назвіть обов'язкові передумови ефективного функціонування фінансів підприємств.
7. Охарактеризуйте сутність грошових коштів, грошових фондів та фінансових ресурсів підприємства.
8. Дайте характеристику формування та використання фінансових ресурсів підприємств.
9. Охарактеризуйте організацію фінансів підприємств.
10. Визначте, як організаційно-правова форма господарювання впливає на організацію фінансів підприємств.
11. Визначте, як галузева специфіка впливає на організацію фінансів підприємств.
12. Розкрийте економічну сутність прибутку.
13. Визначте чинний порядок оподаткування прибутку підприємств.

14. Охарактеризуйте процес формування чистого прибутку підприємства.

15. Охарактеризуйте зміст розподілу та використання прибутку.

III. Самостійна робота:

Завдання 1. *Сформувати словник основних термінів і понять:* витрати підприємств, доходи підприємств, фінансові результати, комерційний розрахунок, самоокупність, фінансування, амортизаційні відрахування, оборотні кошти, бюджетні інвестиції, державні дотації і субсидії, основні фонди, грошові фонди, прибуток, використання прибутку, виручка від реалізації, власний капітал підприємства, дотація, звичайна діяльність підприємства, позиковий капітал підприємства, рентабельність, розподіл прибутку, резервний фонд, самофінансування, собівартість, фінанси підприємств, чистий прибуток.

Завдання 2. *Тести:*

1. До складу фінансів підприємств не входять відносини між:
 - а) підприємством та його робітниками;
 - б) підприємством та державою;
 - в) робітниками підприємства та торгівельними організаціями;
 - г) підприємствами.
2. Фінанси підприємства - це:
 - а) кошти, які зберігаються у касі бухгалтерії підприємства;
 - б) кошти, що знаходяться на рахунку підприємства в банку;
 - в) економічні відносини, пов'язані з рухом грошових потоків, формуванням, розподілом і використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання у процесі відтворень .
3. За яким критерієм поділяють капітал на основний і оборотний:
 - а) за величиною вартості його структурних елементів;
 - б) за формою участі в процесі виробництва і особливостях перенесення власної вартості на продукцію, що виробляється;
 - в) за сферою функціонування?

4. У який спосіб підприємства відшкодовують вартість, що втрачають засоби праці внаслідок зношування:

- а) відрахуванням відповідної суми з отриманого доходу;
- б) завдяки амортизації шляхом створення амортизаційної фонду;
- в) відрахуванням відповідної суми з отриманого прибутку?

5. У чому виявляються відмінності обороту основних виробничих та оборотних виробничих фондів:

- а) основні виробничі фонди обертаються за один виробничий цикл, а оборотні - за декілька;
- б) основні виробничі фонди обертаються за декілька виробничих циклів, а оборотні - за один;
- в) пасивна частина основних виробничих фондів обертається за декілька виробничих циклів, а їхня активна частина та оборотні фонди - за один цикл?

6. Як називають витрати підприємства на виробництво продукції, виражені у грошовій формі:

- а) ціна виробництва;
- б) вартість виробництва;
- в) виробнича собівартість?

7. Суб'єкти якого об'єднання підприємств та організацій втрачають свою юридичну та господарську самостійність:

- а) асоціації;
- б) концерну;
- в) консорціуму.

8. Який напрям підприємницької діяльності підприємства найважливіший:

- а) фінансовий;
- б) виробничий;
- в) комерційний;
- г) важливі всі напрями?

9. Які ознаки характеризують одноособове господарство:

- а) обмежена відповідальність;
- б) повна самостійність;
- в) одержання додаткового доходу від спеціалізації?

10. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю відповідають за борг товариства:

- а) у межах належних їм внесків;
- б) у межах належних їм внесків і майном у розмірі, кратному внеску;
- в) солідарна відповідальність усім майном.

11. Валовий прибуток від реалізації продукції - це:

- а) виручка від реалізації без ПДВ;
- б) грошове вираження вартості реалізованого товару без ПДВ, акцизів, знижок;
- в) різниця між чистим доходом від реалізації та собівартістю реалізованої продукції.

12. Рентабельність - це:

- а) частина прибутку, що лишається після відшкодування усіх витрат;
- б) абсолютний показник ефективності роботи підприємства;
- в) відносний показник ефективності роботи підприємства.

13. Власні фінансові ресурси підприємства - це:

- а) статутний фонд;
- б) кредити;
- в) резервний фонд;
- г) прибуток.

14. Фінансові ресурси підприємства утворюються за рахунок:

- а) тільки власних коштів;
- б) власних і позичкових коштів;
- в) тільки позичкових коштів.

Завдання 3. *До цих термінів доберіть єдине правильне визначення серед тих, що наведені нижче.*

Терміни:

1. Валовий дохід.
2. Валові витрати.
3. Виручка від реалізації.
4. Використання прибутку.
5. Резервний фонд.
6. Нерозподілений прибуток.
7. Грошові кошти.
8. Кругообіг коштів підприємства.
9. Організація фінансів підприємств.
10. Скоригований валовий дохід.

Визначення:

- а. Спрямування прибутку підприємства на сплату податків, створення резервного фонду, виплату дивідендів, поповнення статутного фонду, фінансування витрат у процесі фінансово-господарської діяльності.
- б. Сума коштів, які надійшли на банківський рахунок або у касу підприємства від продажу товарів та надання послуг.
- в. Загальна сума доходу платника податку на прибуток від усіх видів діяльності, отримана (нарахована) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, так і за її межами.
- г. Витрати, здійснені платником податку на прибуток протягом звітного податкового періоду, які виключаються із суми скоригованого валового доходу для обчислення суми оподаткованого прибутку.
- д. Гроші підприємства на його рахунках у банках, касі підприємства й підзвітних осіб.

е. Планомірний рух коштів підприємства у процесі господарської діяльності, результатом якого є створення нової споживчої вартості та зростання вартості.

ж. Частка прибутку підприємства, отримана в результаті діяльності в попередні періоди, яка не була спрямована на виплату дивідендів власникам підприємства чи поповнення складових власного капіталу підприємства.

з. Методи, форми і способи формування та використання фінансових ресурсів, а також контроль за їхнім кругообігом з метою досягнення визначених підприємством цілей.

и. Розрахунковий показник, який використовується для визначення суми оподаткованого прибутку під час обчислення податку на прибуток.

к. Фонд, який створюється за рахунок чистого прибутку для забезпечення покриття можливих збитків від фінансово-господарської діяльності.

Завдання 4. Теоретичні питання:

1. Що являє собою прибуток підприємства?

а. Різні види рентабельності та їхнє призначення (письмово).

б. Перерахувати функції фінансової служби підприємства (письмово).

в. Об'єкт управління у фінансовому менеджменті.

г. Ознайомитись із законами ВР та постановами КМ України щодо порядку функціонування різних типів підприємств.

Завдання 5. *Задача 1.*

Із закінченням звітнього року фірма мала на поточному рахунку 39,5 тис. грн. грошові кошти в касі становили 3,5 тис грн. Вартість необоротних активів становила 405 тис. грн.; в тому числі нарахована амортизація дорівнювала 22,37 тис грн. Вартість виробничих запасів - 15 тис. грн., готової продукції - 26,5 тис. грн. Дебіторська заборгованість становила 26 тис. грн., кредиторська - 21,1 тис. грн. Заборгованість акціонерам із виплати дивідендів - 1,2 тис. грн. Внески власників фірми у статутний фонд —

381 тис. грн., короткостроковий банківський кредит - 80 тис., сума нерозподіленого прибутку - 9,83 тис. Складіть бухгалтерський баланс фірми на кінець звітного року, визначте співвідношення між власним та позичковим капіталом.

Завдання 6. Задача 2.

Визначте повну початкову вартість основних фондів підприємства, якщо відомо, що річна норма амортизаційних відрахувань становить 15%, а сума щорічних амортизаційних відрахувань - 4800 гривень.

Завдання 7. Задача 3.

Визначте суму податку на прибуток, відрахованого до бюджету, якщо прибуток від звичайної діяльності до оподаткування — 250 тис. грн., ставка податку на прибуток - 25 %. сума пільг - 35 тис. грн.

Завдання 8. Задача 4.

Чиста виручка від реалізації продукції становить 64 200 тис. грн., собівартість реалізованої продукції - 32 620 тис., адміністративні витрати - 8840 тис., витрати на збут - 6 тис., інші витрати - 1000 тис. грн. Податок на прибуток - 25 %. Визначте валовий прибуток підприємства від реалізації продукції, прибуток від операційної діяльності, чистий прибуток, рентабельність реалізованої продукції.

Завдання 9. Практичне завдання:

9.1. Розрахувати, чому дорівнюватиме рентабельність реалізованої продукції та рентабельність виробництва за умовою, що:

9.1.1. Прибуток від реалізації продукції підприємства дорівнює 20 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції 18 тис. грн.

9.1.2. Балансовий прибуток - 4 тис. грн. Вартість основних виробничих засобів і обігових коштів - 20 тис. грн.

9.2. Розрахувати рентабельність окремих видів продукції:

9.2.1. Ціна за 1 т. зерна - 600 грн., собівартість 1т - 200 грн.

9.2.2. Ціна за 1 т. зерна - 3000 грн., собівартість 1т - 3200 грн.

9.3. Визначити прибутковість власного капіталу при:

9.3.1. чистому прибутку - 20 тис. грн. і власному капіталі - 200 тис. грн.

9.4. Розрахувати рентабельність інвестицій, якщо:

Валовий прибуток - 10 тис. грн.

Вартість придбаного майна - 100 тис. грн.

Питання для перевірки знань:

1. Які фінансові категорії є вихідними?
2. Що є об'єктами фінансових відносин?
3. Назвіть суб'єкти фінансових відносин.
4. Дайте визначення державних фінансів.
5. Охарактеризуйте структуру державних фінансів.
6. У чому полягає сутність і механізм дії розподільної функції фінансів?
7. Чим виражається сутність і значення контрольної функції фінансів?
8. Дайте характеристику ролі державних фінансів і окремих їх ланок.
9. Що являє собою фінансова система?
10. Назвіть сфери фінансової системи України.
11. Дайте характеристику ланок фінансової системи України.
12. Який склад фінансової системи України за організаційною структурою?
13. Які характерні риси фінансових систем США, Франції, Великобританії, Японії та Німеччини?
14. Дайте порівняльну характеристику фінансової системи України та розвинутих країн світу.
15. В чому полягає сутність фінансової політики?
16. Назвіть ланки фінансової політики країни.
17. На яких принципах будується фінансова політика України?
18. Що являє собою фінансовий механізм?
19. Який склад фінансового механізму?
20. Які завдання мають фінансове планування та прогнозування?

21. Які органи здійснюють керування фінансами в Україні?
22. Назвіть види, форми та методи фінансового контролю.
23. В чому полягає економічна сутність фінансів підприємств?
24. Які загальні та специфічні ознаки властиві фінансам підприємств?
25. Дайте характеристику функцій фінансів підприємств.
26. Що розуміють під організацією фінансів підприємств?
27. Дайте визначення фінансової діяльності підприємств.
28. Назвіть основні складові фінансової роботи підприємства.
29. Дайте визначення сутності фінансових ресурсів підприємств.
30. Дайте характеристику формування та використання фінансових ресурсів.
31. Що таке прибуток підприємства та які принципи його розподілу?
32. У чому полягає сутність управління фінансами підприємства?
33. В чому полягає сутність державних фінансів?
34. Якими грошовими потоками характеризується сфера державних фінансів?
35. Назвіть головні фонди фінансових ресурсів держави.
36. Які існують джерела формування фондів фінансових ресурсів держави?
37. Назвіть шляхи вдосконалення функціонування фінансових органів та інститутів.
38. Що являє собою бюджет як економічна категорія?
39. Що являє собою бюджет як основний фінансовий план держави?
40. У чому виражається матеріальний зміст бюджету?
41. Який бюджетний пристрій в Україні?
42. Що являє собою склад бюджетної системи України?
43. Охарактеризуйте порядок складання і розгляду державного бюджету.
44. Що таке бюджетний дефіцит та профицит?

45. Які законодавчі акти регулюють бюджетний процес і бюджетні процедури?
46. Хто здійснює виконання державного бюджету?
47. Які органи здійснюють контроль за витрачанням бюджетних коштів?
48. Що являють собою доходи державного бюджету?
49. Назвіть джерела, за рахунок яких формуються доходи державного бюджету України.
50. Назвіть напрямки витрат бюджету України.
51. За рахунок чого можливо скасування статей витрат державного бюджету України?
52. Що являють собою цільові комплексні програми, що фінансуються за рахунок бюджету?
53. Що таке податки?
54. Які існують форми платежів юридичних і фізичних осіб держави?
55. Які функції виконують податки?
56. Який склад податкової системи України і її структура?
57. Які права і обов'язки податкової служби України?
58. Охарактеризуйте елементи системи оподаткування України.
59. За якими ознаками здійснюється класифікація податків?
60. Які є види прямих податків в Україні?
61. У чому полягають сутність, переваги і недоліки непрямого оподаткування?
62. Назвіть непрямі податки, що застосовуються в Україні.
63. Назвіть платежі за ресурси й інші обов'язкові платежі, які сплачуються юридичними і фізичними особами в Україні.
64. Які місцеві податки та збори існують в Україні?
65. Назвіть форми і методи контролю за дотриманням податкового законодавства.
66. Що являють собою місцеві фінанси?

67. Яку роль місцеві фінанси грають в економіці країни?
68. У чому різниця між регіональними бюджетами та державним бюджетом?
69. Охарактеризуйте склад та структуру регіональних бюджетів в Україні.
70. Яка сутність позабюджетних фондів органів місцевого самоврядування?
71. Які органи здійснюють контроль за витрачанням коштів регіональних бюджетів?
72. Які цільові фонди створюються в Україні та на які групи вони поділяються?
73. Які джерела формування та напрями використання Пенсійного фонду?
74. Які джерела формування та напрями використання Фонду соціального страхування від нещасних випадків?
75. Які джерела формування та напрями використання Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності?
76. Які джерела формування та напрями використання Фонду соціального страхування на випадок безробіття?
77. Які існують форми державного кредиту?
78. За якими ознаками класифікуються державні позики?
79. Які випускаються види облігацій державних позик?
80. Які передумови випуску облігацій державних позик?
81. Які існують джерела погашення державних позик?
82. Що таке державний борг?
83. Які існують види державного боргу?
84. У чому полягає сутність системи управління державним боргом?
85. Які існують способи коригування державного боргу?
86. У чому полягає економічна сутність страхування?
87. Назвіть функції страхування.

88. Назвіть основні класифікаційні ознаки страхування.
89. Назвіть види державного страхування.
90. Хто здійснює контроль за діяльністю страхових органів?
91. Яке значення страхового ринку в Україні?
92. Що таке фінансовий ринок?
93. Назвіть структурні елементи фінансового ринку.
94. Що являє собою ринок грошей?
95. Що входить до ринку капіталів?
96. Охарактеризуйте функціонування ринку цінних паперів.
97. Назвіть ознаки фондового ринку.
98. Які існують умови створення фінансового ринку в Україні?
99. Які перспективи розвитку фінансового ринку в Україні?
100. Що являють собою міжнародні фінанси?
101. Що таке міжнародні фінансові інститути?
102. Назвіть міжнародні фінансові організації.
103. Що таке валютний курс і як він устанавлюється?
104. Які існують методи визначення валютного курсу?
105. Що таке валютне регулювання?
106. Назвіть методи валютного регулювання.
107. Назвіть методи управління зовнішньоекономічною діяльністю.
108. Що відноситься до митно-тарифного регулювання?
109. Охарактеризуйте принципи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

1. Ковалева, А. М. Финансы [Текст]: Учебное пособие / А. М. Ковалева. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 246 с.
2. Гикиш, Л. В. Финансы [Текст]: Учебное пособие / Л. В. Гикиш. – К. : МАУП, 2008 - 92 с.
3. Шуляк, П. Н. Финансы предприятия [Текст]: 6-е изд., перераб. и доп. / П. Н. Шуляк. - М. : Издательско - торговая корпорация «Дашков и К°», 2006. - 712 с.
4. Стеців, Л. П. Фінанси [Текст]: Підручник / Л. П. Стеців, О. І. Копилюк. – К. : КНЕУ, 2007. – 322 с.
5. Финансы. [Текст]: Учебник. Под ред. Романовского М. В., Врублевской А. В., Сабанти В. М. - М. : Юрайт - М, 2004. - 504 с.
6. Василик, О. Д. Державні фінанси України [Текст]: навч.пос. / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. - К. : НІОС, 2008. – 396 с.
7. Опарін, В. М. Фінанси [Текст] /- В. М. Опарін. - К. : КНЕУ, 2005. – 275 с.
8. Кравченко, В. К. Місцеві фінанси України [Текст] : навч. пос. / В. К. Кравченко. - К. : Знання, 2007. – 327 с.
9. Фінансовий менеджмент [Текст]: Підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 535 с.

Додаткові джерела

1. Бечко, П. К. Основи оподаткування [Текст]: Підручник / П. К. Бечко, О.А. Захарчук. – К. : Знання, 2009. – 456 с.
2. Захожай, В. Б. Система оподаткування та податкова політика [Текст]: Підручник / В. Б. Захожай, Я. В. Литвиненко – К. : Знання, 2006. – 324 с.
3. Пасічник, Ю. В. Бюджетна система України [Текст]: Підручник / Ю. В. Пасічник. – К. : Знання, 2006. – 366 с.

4. Василик, О. Д. Бюджетна система України [Текст]: Підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К. : Знання, 2007. – 241 с.
5. Захарченков, С. П. Финансы. UA [Текст]: Учебное пособие / С. П. Захарченков. – Х. : Рута, 2008. – 195 с.
6. Кармін М. І. Державні фінанси України [Текст]: Підручник / М. І. Кармін. – К. : Знання, 2008. – 215 с.
7. Поддєрьогін, А. М. Фінансовий менеджмент [Текст]: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А. М. Поддєрьогін, Л. Д. Буряк, Н. Ю. Калач та ін. – К. : КНЕУ, 2007. – 264 с.
8. Фінанси підприємств [Текст]: Підручник / За ред. проф. А. М. Поддєрьогіна. – К. : КНЕУ, 2006. – 336 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
до виконання практичних завдань
з курсу

«ФІНАНСИ»

(для студентів 4 курсу заочної форми навчання, за напрямом підготовки
6.030509 – «Облік і аудит» і 6.030504 – «Економіка підприємства»,
та для слухачів другої вищої освіти спеціальностей
«Облік і аудит» і «Економіка підприємства»)

Укладач **Родченко** Світлана Сергіївна
Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2010, поз. 494 М

Підп. до друку 2.06.2011
Друк на ризографі.
Зам. №

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 2,8
Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12. 05. 2011 р.